Ч. 13. Чернівці, дня 1 (13) цвітня 1895. Рочник XI.

БУКОВИНА

Виходить ві второк, четвер, суботу і неділю.

Передплата
на „Буковину“ разом з ілюстр. додатком „Неділя“ виносить:
на цілий рік 10 зр. — кр.
„ чверть року 2 „ 50 „
„ місячно — „ 85 „
для заграниці 15 рублів або 24 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

Редакция і Адміністрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 8. рано до 8. вечером.

Оповіщеня і прилоги
обчисляють ся по найдешевших цінах

Зухвалість московских аґентів.

I. Ми не гадали, що зараз на початку будемо мусіли виступити против аґітаций, вельми шкідливих нашому народови і австрийскій державі. Але дві статі часописні з 6. с. м., одна в „Parlamentär-і“, а друга в „Галичанин-ї“ спонукують нас зазначити наше становище рішучо. Такої аґітациї против нашого народу ми не можемо пропустити мимо.

Чим більше наш нарід в Австриї зростає в силу під взглядом просьвітним і економічним, тим аґітация, обдумана на знищене єго, щораз більшає і принимає таку форму, яка ще недавно не була можлива. Тепер уже не чути в Галичині і Буковині давних теорий про якийсь специяльний галицко- і буковиньско-руский нарід, що мав би приняти за свою літературну мову макаронічне язичіє „Слова“; тепер уже лунають по австрийскій Руси грімкі гасла, що ми а Москалї то все одно і що нам нема ніякого виходу. тілько кинути ся в обійми Московщини і розплинути ся в московскім мори. Розставлені мовби після стратеґічного пляну на всіх важних позициях московскі аґенти, явні і тайні, у Відни, у Львові, в Чернівцях і в менших містах Галичини, Угорщини і Буковини, при помочи своїх інституций, товариств і всїляких видавництв, закинули сітку на всю австрийску Русь і аґітують безнастанно за тим, щоби австрийскі Русини стратили всяку надію на свій розвій, на конституцийну опіку Австриї, на мирне житє з другими народами — словом, щоби бачили єдине спасене тілько в Росиї.

Коли возьмемо на увагу, як ті аґенти поділили між себе роботу і які средства мають у своїх руках, щоби впливати на всі верстви нашого народу, то й не подивуємо ся, що безпросьвітна поморока впала на уми значного числа Галичан, угорских Русинів і Буковинців, котрі вже до нічого не спосібні, тілько тужними очима дивити ся на північ...

А тимчасом там на півночи в Росиї розчароване, викликане словами молодого російского царя на знану петицию тверского земства, котре просило о права політичні, повіяло морозним вітром на всі надії, яких сповненя ждали також і російскі Українці. Українці так само добрі і все вірні горожани російскі, як і Росияни, хоч российске правительство обходить ся з ними по мачошиному, найшли ся знов під обухом. Чи-ж може кого дивувати, що в таку пору появила ся брошура п. з.: „Порабощаемый народъ“, котра в спосіб найобєктивнїйший, без пристрасти, **фактами** поясняє положенє україньского народу в Росиї, бере їх в оборону і віддає нашу чисту справу на осуд Европі? Але іменно се, що в тій брошурі нема ані одної думки, висказаної безпідставно, розлютило российских аґентів в Австриї і они в своїй заїлости дійшли до безсоромного юдженя российского правительства против Українців, котрі й так вже під обухом не можуть опамятати ся. Віденьский, сумної слави „Parlamentär“ в ч. 79-ім з 6. цьвітня с. р. помістив п. з. „Аґітациї против Росиї“ статю, котра найлучше сьвідчить, до яких границь дійшла вже у нас москвофільска аґітация. Заким скажемо про неї свою гадку, подаємо сю статю в дословнім перекладі, длятого, що у нас Parlamentär мало знаний:

„Юджене против Росиї поки-що устало, але за те почала ся підпольна робота в самій Росиї. Рішаючі сфери в Петербурзі, як нас інформовано, зовсім не знають (?), що в послїднім часї діє ся в полудневo-российских ґуберніях. В своїй добродушности думає Росиянин, що єму не може нічого стати ся. Остаєсь отже Славянам вступити ся за єдностию российского царства, котре треба уважати головним чинником в славяньскій історії. Аби Москалям і як надоїли всі Славяни, то они можуть бути певні, що Славяни не покинуть славяньскої місиї Росиї. Хто против Росиї виступає, хто

На оливній горі.

Фантазия
ЛЮДВИКА СТРАШЕВИЧА.*)

Я знов сам... Нема їх... Поснули!... Дивлюсь і дивлюсь і бачу себе опущеним, самітним аж до скону!

Як приятелї мої, так і сили мої мене опускають. У болях і бажанях чую ся щораз більше слабим і прибитим. Звідкіля черпати силу до житя і борби?

Смертний, на покуси виставлений, нуряю ся в поросї. Повалений знесилєм, кличу; возьміть чашу горести від мене, здойміть тягар спасеня з илїч моїх, бо отсе впаду, а з муки моєї житє не зацвите; терплю, а з терпіня думка й охота не народить ся! Сили покидають мене!

Дорога спасеня довга, як будучі віки, а днї людскі почислені. Побіда криє ся поза кінцем сьвіта, а піддавати ся і корити ся для неї треба без упину і віддиху. Воздухом для мене є триюмф ворога. Щоби довіряти і вірити, мушу бути для сьвіта немов глухий і темний, а слухати тілько мрій душі.

Де така смертна грудь, що те все зможе стерпіти?

Довкола нікого, що гідний був ночий безсонних, днів на муках проведених, болю і упокореня. Нікого... нікого!.. З тисячів вибрав я їх, полюбив наче братів, з пороху землї вирвав, любовю правди і добра натхнув. А они, пустих поривів повні, покинули мене! Покинули, коли сумнїв знущає ся над млїючим, розриває мозок, розбиває серце! Так для кого-ж я терплю?

Ох, чомуж я радше не вродив ся так як ті, що чують тілько власний голод, що побіч терпінь можуть спати спокійно і бавити ся серед сліз і нарікань.

. . . .

Ні . . . Ні . . .

О людскість! Відродок сей, хто хоч на коротку хвилю омлїня може забути про тебе, мати. Гідний він, щоб єму суєта серце гризла, гідний муки упадку сей хулитель, що може сумнївати ся, коли ти, велика, жиєш, терпиш, працюєш. Коли твій образ сонявшним блеском заяснїє в души моїй, утома покидає мене як сон тяжкий по пробудженю, а слабість зневіри, мов мрія дитинна, будить усьміх милосердя. Коли вдивляюсь в лице Твоє, проміні сили і віри пливуть до серця мого. Анї мене слабість переможе, анї перепони налякають, анї самота поборе. Повен сили підношу чоло, і сьміливий зір не може доглянути ворога, що гідний був би потуги, виссаної з вікових терпінь, надій і діл.

Борб і упокорень бажаю, я знаю, що в імя Твоє я непоборимий.

Чим в порівнаню з Твоєю величю є хвиля житя чоловіка!

Дитя минувшини Твоєї, для будуччини бажаю віддати всі сили моєї души і тіла, бо серце моє нерозривно приросло до подій житя Твого. Коротке житє, пасмо гризот, без Тебе було би як неміч без надії вилїченя.

Від першої хвилї житя серце раз не ударило, щоб я не користав з добродійств працї Твоєї.

Як голубка, випущена з ковчега, не могла віднайти анї одної галузки, анї доглянути листка виринаючого з безконечного простору і вод — так очи мої, блукаючи навкруги, не можуть віднайти дрібнички, що не була-б твором запопадливої руки Твоєї, слїдом мудрости Твоєї. Зір мов до ковчега, вертає до глубіни духа — там також усе, що гідне житя, з Тебе взяло свій початок.

Благословенне будь жерело щастя одиноке. Слава Тобі, Провидїнє земне! Честь Тобі, родителько високих почувань і благородних учинків! Честь Тобі за се, що не єсьм сею гадиною, що грудьми землї доторкає ся, а затроєним зубом все бажає загорнути собі на поталу; що я не єсьм тим хробаком, в собі замкненим, без любови і ненависти; сею рослиною, несьвідомою свого житя, — але, що я терплю і біль чую, що пю роскіш надії, що в хвилях сумніву, корю ся у сльозах і поросї, проклинаючи і благословлячи день родин! Честь Тобі за се безсмертна!

*) Людвик Страшевич, польский письменник і знаменитий публїцист, видав сего року в Петербурзї свої задля благородної тенденциї високо цїнені „Fantazye“, писані в більшій части на біблейскі теми, пройняті глубокою любовю цілої людскости і повні фільософічних думок. Фантазия „На оливній горі“ є прекрасною молитвою, перерібкою знаного оповіданя з біблїї.

против Росиї потайки юдить, сего уважає кождий сьвідомий Славянин ворогом Славянщини, хоч від часу тиранії Стамбулова в Росиї відвертають ся від всїх Славян, котрі нїчого не завинили. Се треба сказати й про тайну аґітацию, яка веде ся на великі розміри зі Львова: Українців против державної форми росийского царства.

Нещасливу теорию, яку винайшли деякі австрийскі мужі державні, про „руский“ нарід, котрий, хоч росийский, не має бути росийским і замешкує королївства Галичину і Володимирию, Буковину і північно-всхідну часть Угорщини вже з давних давен, — сю теорию можна-б ще оправдати якимсь страхом. Але сю австрийску теорию невдовзї перевисшила друга, інтернаціональна. Покинено австрийских „Русинів“, $3\frac{1}{2}$ мілїонів, і винайдено сильну Україну о 20 мілїонах, котра складає ся з $3\frac{1}{2}$ мілїонів Українців в Австриї і Угорщинї і $16\frac{1}{2}$ мілїонів Українців в Росиї! Винайдено цїлком нову, неісторичну нацию, поставлено нове інтернаціональне питанє, щоби росийску нацию розділити на незначучі народности і державну форму росийского царства знищити. Росийска нация, цїла Славянщина тепер загрожена!

Що йно появила ся у Львові брошурка для аґітациї під надписию „Порабощаемый народъ“ (Нарід в неволї), котрої авторами суть Українці росийскі і котра відносить ся до полудневої части росийского народу. Ту брошурку мають в великім накладї вислати до полудневої Росиї, щоби там під'юджувати — Москалїв против Москалїв. Коли-б те юдженє обмежувало ся на глупу самостійну мову письменну „козаків“, то була би се річ не великої ваги: з нїсенїтницями росийский нарід завсїгди дасть собі раду.

Всї Славяни держать ся національної і культурної єдности росийского народу, котра основана на трох епохах в Київі, Москві і Петербурзї, бо се підстава сьвітового історичного значіня Росиї, бо се усліве росийскої сьвітової лїтератури, що тепер так гарно розвиває ся; так само держать ся сего Славяни, як безперечно й всї добремислячі Москалї, в котрій ґубернії не було-б їх родинне місце.

Але те юдженє є політичне і противдержавне. Апостоли України не жадають нїчого иньшого лише федеративного устрою або розбитя Росиї. При тім вказують на те, що знайдуть союзників в Фінах, Латишах, Нїмцях, Поляках, Вірменах, Грузинах і Румунах, що пояснює, в чию користь Україна працює. Завзяті вороги росийскої нациї і Славянщини ликують, що як завсїгди так і сегодня знайдуть ся також Славяни, зрадники своєї нациї, котрі зроблять такі услуги, яких не може зробити Европа, до котрої звертає ся те революцийне письмо Українців о поміч, подаючи, що Україна буцїм то европейске питанє. Не йде о питанє, котре доторкає ся лише росийскої нациї, іменно чи Махли попри Рацабів потребують осібної мови лїтературної, тут іде о знищенє росийского царства сполученими силами Европи і зрадливої революцийної України!

Головні осередки заговору против Росиї суть полудневі ґубернії Росиї; Київ, Херсон, Волинь, Бесарабія, Чернигів, Харків і Полтава. Полтава має ту сумну славу, що відтам походить пророк України, Михайло Петрович Драгоманов, котрий по своїм вигнаню з Київа наперед в Женеві а тепер з ласки Стамбулова в Болгариї працює. Сему Драгоманову, котрий заступає ся за велику нїсенїтницю „Посібність (?) русько-українського народу“, надіслав з нагоди трицятьлїтної аґітаторскої працї желаня росийский нїгілїст Серґій Степняк з Льондону; в честь Драгоманова прислали Українцї в Росиї росийско (!) - українському просьвітному товариству „Поступ“ у Львові 1000 рублїв яко першу рату, щоби основано фонд, з котрого оплачувано-б друк і розширенє таких письм як висше згадане „Нарід в неволї“. Сам Драгоманов склав ганнїбальску присягу, що він напевно поверне до України й нещасливих угорских Москалїв — Галичина і Буковина вже в великій мірі поукраїнщені.

В чию користь працює отже Україна? Чи єї праця патріотична, чи злочинна? Се вияснить нам та обставина, що апостоли України, сї Герострати Славянщини, поручають товариство, котре недавно основано у Льондонї і в українськім жарґонї зве ся „Союз книгоноший“; оно має задачу, всякі заборонені письма, книжки і часописи перепачковувати до Росиї. Що скажуть компетентні круги в Петербурзї на таку аґітацию, на таке юдженє в полудневій Росиї? Ми знаємо (?) імена заговорців в полудневій Росиї. Чи дістане вже вкінци ґенерал-ґубернатор в Київі, ґраф Алексій Павлович Іґнатєв, відповідну повновласть, поступаючи після рецепти Анастасієва і Баранова зробити порядок? Сегодня Росия загрожена і тому будьте всї готові!“

Так пише „Parlamentär.“ Рівночасно „Галичанинъ“ написав також щось подібне.

Росийска осьвіта і культура в зеркалї статистики.

(Допись з Росиї).

I.

Тому, хто бажає побачити висшину ступня, на якому стоїть культура того, чи сего народу в тій, чи в інчій сфері його житя, радимо не покладати ся на самі тільки слова нї прихильників, нї ворогів того, чи інчого народу, а подивити ся власними очима в те зеркало, що показує осьвіту, а вкупі з нею і культуру народу, чи нациї, чи держави. Таким зеркалом стають дати статистичні.

Звістно: о скільки ті дати будуть певні; чим більше буде їх назбирано, тим вірнїйше покаже зеркало образ культури. В сему разї не може бути дат зайвих; статистика їх не знає; треба тільки уважати, щоб дати були певні і лїпше нехай буде їх меньше, та певних, ніж багацько та хибних.

Звістно знов і те, що жадна людина приватна, за найлїпшими обставинами не спроможеть ся сама власними силами зібрати стільки статистичних, — вже-ж пак не вигаданих, а більше-менше певних, — дат, щоб згуртовавши їх, спорядити зеркало культури того, чи сего народу. В сему разї єдино доброю запомогою, навіть джерелом, з якого можна користувати ся материялом на зеркало, стає уряд, подаючи нам ті дати, які він збирає і яких часом, опріч його, нікому з людий приватних не можливо, або вельми трудно зібрати. Задля прикладу возьмемо н. пр. кореспонденцию почтову, або телеґрафну. Нїхто з людий приватних без запомоги і дозволу уряду не спроможеть ся довідати ся, скільки за рік почта перевезла листів, н. пр. з Відня до Берлина чи що, або скільки депеш телеґрафних було надано за рік в Австриї, або в Росиї? Тимчасом такі дати дуже характерні і мають велику вагу в гурті з інчими осьвітними і культурними датами житя.

Все отсе треба було менї вимовити на те, що-б читач мій відав, що спричинило ся тому, що я зеркало культурного житя росийского майструю з самих тільки дат урядових. — Дати, які я беру зджерела урядового, здають ся менї більше-менше певними; шкода тільки, що вони доволї скупі. — Але чим богаті, тим і раді.

Ступінь культури кождої держави, чи тої або інчої нациї, залежить від ступня осьвіти, найпаче від осьвіти масової. Не може бути й річи про ступінь культури в народї темному, де нема, або занадто мало шкіл і інчих пристроїв задля осьвіти людської, починаючи з осьвіти елементарної і кінчаючи висшою універсальною і специяльною.

Начнемо з орґанів висшої осьвіти, — з унїверситетів і будемо звертати більше уваги на унїверситети на Українї. До слова розповімо коротеньку історию унїверситетів в Росиї. Відома річ, що про висшу осьвіту на Українї почали люди піклувати ся ще в XVII віцї. Петро Могила з початку того віку орґанізував у Київі академію. Гетьман Іван Виговський, складаючи з Поляками так звану умову Гадяцьку в половинї XVII віку, бажав, щоб Україна (себ-то сучасна Полтавщина, Чернигівщина, Київщина, східня частна Волинї і південна частина Подолї) була державою вольною, незалежною і єднала ся з Польщею федеративно яко Велике Князївство Руське і щоб се князївство кермувало ся у себе в усему яко держава незалежна. Головна влада законодавча щоб була в руках национальної ради, зложеної з послів, вибраних народом, а влада справнича була-б в руках гетьмана, вибраного вольними голосами. Князївство руське повинно було мати власні закони, власну монету, власних мінїстрів і війско. Далї Виговський становив таку умову: завести на Українї два унїверситети, один з них в Київі і інчі школи, скільки їх буде треба. Кождому вольно заводити друкарнї, друкованє повинно було бути цїлком вільним.

Лихі обставини не посприяли зреалїзувати отсю умову. Польща і тодїшна Московщина помогли знївечити її. Одначе могиляньска академія у Київі розвивала ся і була єдиним сьвіточем задля України і задля Московщини.

Минула трохи що не цїла сотня лїт після Виговського, коли в Росиї в р. 1755 орґанїзовано в Москві перший унїверситет. Про пекучу потребу орґанїзациї на Українї висших шкіл вдавали ся українські посли, вибрані до відомої комісиї за цариці Катерини, але з тієї заяви, як і з самої комісиї нічого не вийшло; річ відома, що Катерина замість того, щоб затвердити Українї „стародавні права вольностий народних“, надїлила Україну крепацтвом та „благородним“ дворянством росийським. Таким чином уся Русь обходилась єдиним унїверситетом аж до р. 1802, коли знов відчинили унїверситет в Дорпатї, заснований ще р. 1632 за Ґустава Адольфа, коли, значить в тій країнї ще „не пахло русскимъ духомъ“. З початку царюваня Олександра I., коли біля царя стояв порадниками невеличкий гурток осьвічених Поляків і Українців, висша осьвіта в Росиї починає рушати швидше; року 1803 академію у Вільнї зреформовано на унїверситет, небавом орґанїзовано унїверситети в Харкові, (пікexecованем і заходами Каразина) і в Казанї, а року 1819. педаґоґічний інститут в Петербурзї, орґанїзований р. 1804, зреформовано на унїверситет. На тому й стало!...

Став царем Микола I. і з початку рр. 1830 скасував унїверситет в Вільнї і лїцей в Кременци, а натомість р. 1834 орґанїзував унїверситет в Київі. За царя Олександра II. зреформовано на унїверситети лїцей в Одессї і Головну школу в Варшаві (1869), Отсе і всї унїверситети на всю европейську Росию (не беручи

Фінляндії). За царя Олександра III. заведено університет в Томску (в Сибірі), але я веду річ тільки про европейську Росию, беручи сюди і Кавказ.

Таким чином на всю територию европейської Росиї, себ то на $95^{1}/_{2}$ тисячів квадратових миль і на сотню міліонів людности европейска Росия має вісім університетів! Виходить один університет пересічно майже на 12000 квадратових миль і на $12^{1}/_{2}$ міліонів людности. На Україні отсі відносини трохи ліпші; бо тут є три університети, значить, пересічно один на $6^{1}/_{2}$ міліонів людности. До речи буде згадати, що в Галичині на 6 міліонів людности і на територию рівну Волині — два університети, а на Буковині 1 університет на 190 квадратових миль обшару і на 600.000 людности!...

(Дальше буде).

ДОПИСЬ.

Львів, дня 10. цьвітня.

(Львівска громада руска і настрій у ній. — Личні антаґонізми і нетерпимість. — Сплетні маломіскі і їх наслідки. — Два товариства академичні. Аматорске представлене).

(Поміщаючи сю допись зі Львова, ми не думаємо львівскій громаді рускій докоряти або накидати їй свою думку; ми бажаємо лиш подавати своїм читачам дописи зі Львова, з котрих они дізнавались би, яке справді житє в львівскій громаді рускій, що, мешкаючи в осередку галицкої Руси, має велькі обовязки супротив народу. А чей не одна думка нашого сталого дописувателя зі Львова застановить львівских Русинів і они, оцінюючи дану справу, возьмуть єї на увагу. — Редакция).

Ви вже знаєте, з яким недовірем приняли вістку про реорґанізацию вашої часописи декотрі люди з рускої громади у Львові, і то наші, народовці, бо від москвофілів і не можна було надіяти ся прихильности. Се недовіре не лише в чужу роботу, але й у свою — то головна прикмета львівскої рускої громади, перетяженої що правда, роботою. Чи то тому, що малу надію мають на апатичну провінцию, чи для того, що самі задля недостачі людий не можуть подолати всеї роботи, котрої збирає ся що раз більше, львівскі Русини — маю на думці тих, що інтересують ся народними справами — попали в якийсь стан нервовий, котрий робить їх нетолерантними на чужі думки, несправедливими в осуді чужої роботи, і засліпляє їх так, що не можуть осудити ніякої справи безсторонно, не втягнувши в осуд личних антаґонізмів, зависти і підозріня. Наслідки такої нетерпимости такі, що годі перед громадою сказати свою думку, бо коли думка ся не така, як у декого з громади, то тебе закричать, не вислухавши і висьміють. Именно таке байдужне трактоване відмінних думок — тепер у львівских Русинів в моді; оно, звістно, найлекше... Отже сходять ся тутешні Русини, шепочуть таємничо по кутах, оглядають ся, чи хто не підслухує і з мінами незвичайно поважними вертають на приклад до стола, читати ґазети. Нема щирости ані крихітки, за те впертість безмежна, нетерпимість нечувана. Прихильник п. Романчука є eo ipso личним ворогом прихильника п. Барвіньского і вважає доконче потрібним зазначити свою ворожість при першій лучшій нагоді, в касині, Торговли, в товаристві, на забаві — де будь, аби тілько понизити противника, котрому впрочім не може нічого закинути. Вже то добрими товарискими звичаями ми також не грішимо, они придались би дуже в житю львівских Русинів. Найприкрійша річ тутки именно докори сего або того чоловіка на становищи, котрий позує навіть на радикала, але кромі роботи, з котрої сам лише має хосен, нічого не робить для рускої справи. І такі є у Львові.

Нещирість тутешних Русинів між собою дасть ся потроха оправдати тим, що завелись ту специялісти від сплетнів, котрі по цілім Львові розносять всякі зачуті і незачуті вісти, на потіху „Галичанина“, котрий з ревностию гідною лучшої справи, зараз їх нотує. Є именно такий рід наївних народовців, в більшій части молодих, котрі за ласкаве слово зрадять перед москвофілом тайну родинну, за циґаро в кавярни розкажуть єму ухвали виділу народовского товариства, за коняка напишуть уже статю до „Галичанина“ про політичні тайни народовців, а за кілька ґульденів підуть сьпівати там, де не повинні... І справді москвофіли знають майже все, що діє ся поміж львівскими народовцями, а народовці навпаки не знають нічого, або мало, що діє ся у їх противників. Звідси то й годі дивувати ся тутешній нещирости, бо богато людий ще не доросло до такого розуму, що не все треба противникови говорити, бо шкодить ся народній справі. Народовці, чи они опозицийністи чи опортуністи повинні одно знати, що з москвофілами ніяка спілка не може бути, отже від одних до других не повинно ніщо переходити. Тілько вже зазнали ми ріжних розчаровань зі сторони москвофілів, що про їх роботу можемо вже мати ясний суд і піддержувати їх хочби інформациями при чорній каві в кавярни ми не повинні.

Сказав я, що розширюване всяких сплетнів, похоже майже на маломіске, се просто недозрілість поодиноких людий старших і молодших, котрі в тім находять приємність. А ті сплетні незвичайно шкодять справі. Заносило ся на приклад на се, що „Ватра“ і „Академічне Братство“ мали злучити ся, що для розвою спільного товариства було дуже важне. Отже не дійшло до того, пішли в хід підозріня, сплетні і личні антаґонізми — і до злуки товариств не дійшло. А тепер в однім товаристві мало житя, а друге ледви дихає. Молоді кандидати на патріотів наговорили на зборах великих слів велику силу і махнули на все рукою — до других зборів, на котрих знов прийде ся пописати своїм високим розумінєм задачі академичного товариства і огнистими промовами з радикальною закраскою. Марнує ся час і марнує ся енерґія молодеча, котру все таки можна би ужити на позитивнійшу роботу. Товариства академічні перестали помагати своїм членам материяльно, бо не мають фондів, а морального зиску дають мало. При тих недостатках, в яких жиє більша частина нашої університетскої молодіжи, членам товариств і охота відходить, користати з книжок та ґазет, які товариства мають.

Як слабо у нас розвинена охота піддержувати якесь розумне, але не гучне діло, сьвідчить хоч би представлене аматорске, що відбуло ся у нас дня 3. с. м. Наш справдішний театр заїздить до Львова мало, і тому може, що він будь що-будь дорогий і не кожда родина руска спроможна ходити на всі театральні вистави, мало коли не виїздить зі Львова з недобором. Виходило-б з того, що дешевші аматорскі вистави повинні би бути популярні, а тим ще цікавійші, що в них виступають звичайно свої люди, знакомі з товариского житя. Під опікою клюбу Русинок завязав ся ту кружок любителів сцени, (кількох з них було колись акторами) і відограли драму „Дай серцю волю, заведе в неволю“. Хоч у нас легких штук на аматорскі вистави на жаль нема, та все-ж таки шкода, що сей кружок вибрав на першу виставу драму. Львівскі нервові Русини не люблять взагалі драм, в чім не можна їм не признати частини рацьї, бо виставляти й себе самого на муку підчас представленя, хоч би й найлучше відограного, не кождий схоче. Аматори наші відограли свої ролї взагалі дуже добре, але публики майже не було на представленю. Очевидно, вже тепер аматорский кружок не відважить ся давати другий раз представлене, а шкода — велика шкода.

Треба нам доконче легких, передовсім веселих штук театральних, щоби по всіх містах руских мали любителї сцени що грати. Се може дати Русинам не лише розривку, але дуже часто й науку, коли штуки будуть розумні, і се причинилось би до розбудженя у нас товариского житя, котре у нас мабуть всюди досить слабо розвинене.

Львовянин.

Перегляд політичний.

Є. В. Цїсар Франц-Йосиф I. поїде до Штетина на осінні маневри німецкі.

Віденьска ґазета урядова оголосила закон з 5. цьвітня с. р. о запомогах державних для потерпівших від нещасть елементарних.

До віденьскої ради міскої вибрано при остатних виборах 74 ліберали а 64 антисемітів. З лібералів належить лише 62 до клюбу ліберального, прочі 12 зовуть себе „дикими“. З причини сих виборів великий заколот у віденьских партиях.

Конференцию спільних міністрів в справі ради над буджетом скликано до Відня на день 17. с. м.

Палата послів ради державної розпочала дня 4. с. м. свої ферії великодні і збере ся на ново аж дня 23. с. м. На зимовій сесиї, котра розпочала ся дня 23. лютого, вібдула палата 26 повних засїдань. Дві велікі законодатні реформи, именно кодекс карний і предложеня податкові посунули ся в часї минувшої сесиї досить значно наперед. При тім залагодила палата ще й цїлий ряд иньших предложень, що мають більше або менше значіне.

Тирольска краєва рада шкільна ухвалила предложити міністерству просьвіти, щоби у всїх німецких ґімназиях в Тироли заведено обовязкову науку італїяньскої мови.

Румуньский парламент ухвалив угоду Румунїї з Росиєю і Австро-Угорщиною в справі плавби на Прутї і других меньших ріках.

Дрібні вісти.

„Буковина“ буде виходити чотири рази на тиждень, а то, коли яке сьвято не перешкодить, у вівторок, четвер, суботу і недїлю, а нї, то в иньші днї. До числа з недїлї буде завсїгди долучений ілюстрований додаток „Недїля“ в обемї „Буковини“, так, що наше видавництво виходити буде властиво пять разів на тиждень.

„Буковина“ разом з додатком „Недїля“ коштує на рік . . 10 зр.
на чверть року . . 2 „ 50 кр.
місячно . . — „ 85 „

Просимо всїх прихильників нашої часописи повідомити нас, чи бажають передплачувати „Буковину“ з „Недїлею“, щоби усталити число друкованих примірників.

Всї письма і посилки треба адресувати: Редакция (або адміністрация) „Буковини“ в Чернівцях, улиця Петровича число 2.

Именованя. Управитель домен Антін Страньский именований управителем лїсів при дирекциї прав. фонду релїґійного в Чернівцях.

Відзначене. Полковника 41. полку піхоти Михайла лицаря Манойловича відзначено сими днями лицарским хрестом ордера Леопольда. З тої нагоди устроїв полк єму параду, при чім військова музика між иншими грала і рускі думки, що певно приємно вражали кождого руского вояка.

Конкурс. Ц. к. рада шкільна краєва розписала конкурс на посаду професора для рускої мови яко головного фаху і класичної фільольоґії яко другого фаху з початком шкільного року 1895 при черновецкій ґімназиї. Подаватись треба в дорозї службовій до кінця цьвітня н. ст. 1895.

Найд. Архікнязь Петро Фердинанд, котрий приділений яко поручник до службы при 41. полку піхоти прибуде до Чернівців дня 20. с. м. Побут єго мабуть тревати-ме через один рік.

Субскрипция на акциї підприємства електричного в Чернівцях не вдала ся так, як сподївали ся. Именно субскрибовано в фiлїї гал. банку гіпотечного тілько 85.000 зр., а в буковиньскім закладї кредитовім земским 6000 зр.

Решта 109.000 зр. не покрита. На засіданю ради міскої черновецкої минувшого тижня вела ся в тій справі обширна нарада, в котрій піднесено гадку, щоби субскрипцию решти 109.000 зр. полишити філії галицкого банку гіпотечного. В тій справі була депутация у Львові і банк гіпотечний пристав на те, так що потрібний капітал забезпечений. — Заразом рада міска черновецка веде дальші наради над реорґанізацию маґістрату.

Дирекцию міского театру черновецкого повірив виділ товариства міского театру на два роки Рихардови Льове, дотеперішному директорови театру в Інсбруку.

Німецкий консулят в Чернівцях або у Львові. Наново виступило те питане на порядок дневний; іде лише о то, де той німецкий консулят буде, в Чернівцях, чи у Львові. Компетентні сфери львівскі старають ся дуже, щоби консулят був у Львові.

З Суховерхова повіта кіцманьского пишуть нам: Дякуючи заходови виділу Рускої Бесіди в Чернівцях, а особливо голові сего товариства, нашому послови п. Пігулякови, заложили ми собі вже філію „Рускої Бесіди“ в Суховерхові. До виділу філії належать: голова Теодор Видинівский, заступники голови Іван і Михайло Олексюки, секретар Кость Естафі, касиер Микола Горяниці, і ще Леонтий Костинюк та Василь Сандулович, яко бібліотекар. Заступниками виділових суть: Василь Видинівский, Митро Максимюк і Петро Олексюк. У нашій читальни добре ся поводить, сходять ся ґазди і читають книжки і ґазети.

Напад на почту. На дорозї з Терешен до Глібоки, недалеко села Димки, напали Флоре Стрильчук і Тодор Чімбра на почту. Почтареви удало ся зіскочити з воза, а хлопець, що сидів на козлї, пігнав коні дальше; коли почта була в великім уже віддаленю, утік і почтар до недалекої коршми. Напастників увязнено.

Реорґанізация черновецкого маґістрату порішена 31. л. марта с. р. через побільшене кваліфікованих урядників і підвисшене їх платї.

Засуд смерти на Ісуса Христа. В каплици в місті Казерта находить ся таблиця зі спижу, на котрій в еврейській мові випритий є засуд на Ісуса Христа. Сю таблицю найшли в місті Азуліа в бувшім королївстві неаполїтаньскім коло року 1200 при нагоді розслїдів старинностий. Переховували єї довший час в захристиї монастиря Картузів недалеко Неаполю, аж вкінци, замкнену в гебановій скрині, помістили єї в каплици в Казерта. За часів Наполеона I. мали єї вивезти до Франциї і лише задля того, що Картузи богато прислужили ся войску францускому, полишено їм таблицю на їх власність. Француска комісия артистична розслїджувала сю таблицю докладно, переголкувала дословно еврейский напис і згодила ся на се, що ся таблиця з засудом на Сина Божого походить справді з часів Христа. Після францускoго толкованя засуд сей такий: „Рішене видане Понтийским Пилатом, намістником Низшої Галилеї, котрим засуджує ся Ісуса з Назарету на смерть на хрестї. В сімнайцятім роцї панованя цїсаря Тиверия і двайцять пятого дня місяця марця в сьвятім місті Єрусалимі, коли Анна і Каіфа були єреєм і архієреєм Бога, Понтийский Пилат, намістник Галилеї, займаючий президиальне крісло претора, засуджує Ісуса з Назарету на смерть на хресті поміж двома розбійниками, бо великі і знані сьвідоцтва народу кажуть: 1. Ісус зводить, 2. Ісус бунтує, 3. Ісус є ворогом права, 4. називає ся фальшиво сином Бога, 5. називає себе фальшиво царем Ізраеля, 6. зайшов у сьвятиню, а за ним ішла товпа з пальмами в руках. Приказує першому центуріонови Квірильови Корнелієви завести єго на місце смерти. Забороняє всім богатим особам перешкаджати у виконаню засуду смерти на Ісусї. Сьвідки, котрі підписали засуд смерти на Ісуса, називають ся: Данило Робані, фарисей. Іван Зербатель. Рафаїл Робані. Капет, учений в письмі“. — Читаючи сей засуд, чоловік мимоволї переносить ся в часи Ісуса Христа на землї і немов бачить тих судів, що так несправедливо засудили Сина Божого. Они й не здогадували ся, кого засудили...

Великий тиждень, званий також тижнем муки Христа, або тижнем відпусту, бо в нїм приступали давно (тай тепер) грішники до сповіди і сьв. причастія. Кілько вже тих великих тижнів було і як ріжно називають їх та обходять від віків на кули земній! Народи полудневої Европи називають сей тиждень, так як ми, великим. Анґлійці називають єго сьвятим, holy week, з італійского і іспаньского Settimana santa, що значить: сьвятий тиждень. Німці називають єго Charwoche; не знати, від чого то слово походить. Називають також Masterwoche, або тиждень страстий Христових. Всї ті назви означають велику пригоду, яку Церков сьвята обходить, пригоду записану в історії, і муку і смерть Спасителя. Давно у великий тиждень казала Церков їсти лише сухі овочі, а нїчо варене. Робити не можна було нїчого, трибунали були позамикані, а цїсарі і королї умертвляли ся і добродїйними вчинками давали кождому приклад. Був припис церковний, що в великий тиждень не можна робити жадної тяжкої роботи, а право сьвітске так само заказувало тяжко працювати. Кодекс Теодозия наказував застановляти всї справи судові і слїдства вже на 40 днів перед Великоднем. Право Грациана і Теодозия, видане в тій справі р. 380, доповнене Теодозием в р. 589 і примінене до великого тижня, застановляло на сїм днів перед і по великодни всяку процедуру судову. Сьв. Іван Золотоустий і сьв. Августин покликували ся у своїх письмах на се право — і оно істнувало в новочасних кодексах аж до революциї. Зі становища лїтурґічного великий тиждень є специяльно упривілейований, то значить, що в великім тиждни жадного сьвята, хоч би патрона церковного, не можна обходити; навіть таке велике сьвято, як Благовіщене, коли припадає на Великдень, відкладають на недїлю провідну.

„Мужицка бїда.“ Під таким написом помістили „Буковинскія вѣдомости“ в 11-ім числї письмо нїби від мужика, в котрім докоряють послам Пігуляковиі Стоцкому (!), що не зажадали в соймі обмеженя числа коршем, обмеженя нотарияльних, податкових і митових належитостий, знесеня заборони мочити конопель по ріках і потоках, основаня рускої бурси для учеників, іменованя сільских писарів-Русинів і безпосередного тайного голосованя при виборах. З того що сї докори звернені против послів Пігуляка і Стоцкого, видко передовсім, що „Буковинскія вѣдомости“ не надіють ся нїчого від своїх послів Воляна і Тимінского; звертаючись до послів Пігуляка і Стоцкого, ся часопись тим самим признає, що нарід уважає лише сих послів правдивими заступниками народу руского. Се перший висновок зі статї сеї часописи. Відтак, щоб не остати ся в довзї з відповідями на згадані повисше докори, скажемо коротко ось що: Саме обмеженє числа коршем не поможе заведеню тверезости, а хиба зарадить конкуренциї поміж самими шинкарями; де-ж люди покидають пїятику, там і коршми щезають самі. Щодо митового звістно, що скасувати его годі, бо міста не можуть без него обійти ся. Оно справедливе, бо хто буде за тими, що продають в місті, прятати і замітати, хто буде стерегти їх і їх майна, коли на те не буде гроша з мита? — Нарікає дальше „мужик“ в „Бук. вѣдомостяхъ,“ що селяни ходять лише з двома покладками на торг і мусять платити митове. Котрий же розумний чоловік буде йти аж на торг з двома покладками на продаж? Нехай селяни не возять ся по торгах з нїчим, а радше нехай один з них побирає у сусідів все призначене на продаж і їде сам продавати; тодї й варта буде за все разом заплатити тих кілька крейцарів митового. Щодо заборони мочення конопель по ріках нехай ті, що докоряють, спитають д-ра Воляна; він лїкар і належить до ради лїкарской, котра жадає такої заборони в інтересі людского здоровля. — Тайне і безпосередне голосоване при виборах, обмежене або знесене нотарияльних і податкових належитостий, залежить від ради державної, а також не засідають посли Пігуляк і Стоцкий, тільки посол Волян разом зі своїми прихильниками Волохами. Чомуж він там о тих справах анї раз не обізвав ся? — Зі справою писарів громадских повинні „Буковинскія вѣдомости“ звернути ся до п. Тиміньского. Він і сам був у виділї краєвім і вибрав до него пп. барона Мустацу та Воляна, а они-ж повинні писарів питати, чи вміють по руски, ба і разом з правительством писарів іменують! Наші посли Пігуляк і Стоцкий і сеї сесиї щиро і відважно виступали против сего виділу, що він нїчого не робить для народу, а пп. Волян і Тиміньский той сам виділ похвалили!... — Що доси нема в Чернівцях рускої бурси, за се також треба подякувати пп. Воляновиі Тиміньскому; они разом з румунізаторами відмавляють запомоги черновецкому „Народному Домови,“ котрий як раз старає ся заложити руску бурсу для бідних учеників. А врешті спитаємо, кілько такі „мужики“ що мають відвагу докоряти другим, і всї ті, за котрими обстають „Бук. вѣдомости“, дали жертв на Народний Дім або на руску бурсу? Нїчого не дали; они вміють тілько горлати, обкидати щирих патріотів болотом, жадати сего й того, але де треба самому причинити ся хоч би маленькою жертвою для народної справи, там їх нема. Біда-ж мужицка лежить головно в тім, що мужики не дбають про поліпшене своеї долї, они тілько стогнуть, охають, бідкають ся та плачуть, заложивши руки. А письменні дурисьвіти вторують їм в своїх „Вѣдомостяхъ, Просвѣщенію, Православной, Русскомъ Словѣ“ і др., підкадаючи лукаво над „бїдним, нещасливим, угнетеним, визискуваним“ людом і бунтують его против всїх і всего, як коли-б сим способом „мужицкий бїді“ можна зарадити. Замість дати людям щиру й хосенну пораду і поміч, завзивають н. пр. „Буковинскія вѣдомости“ темних людий аби били буками тих, що отворяють народні читальнї, крамниції, шпихлїрі, позичкові каси, не жалуючи нї свого труду, нї здоровля, нї гроша. „Буковинскія вѣдомости“ троюдять нарід проти всякої віри, народности, законів, правительства, старшини, ладу та порядку, тому бо ото люди сеї або тої віри чи народности розумнїйші, пильнїйші, отже й щасливійші; тому, що сей чи той закон вимагає оплати мита на потреби міста, а наш селянин хоче волочити ся з двома покладками по місті й за них напити ся; далї тому що н. пр. до шкільної старшини покликали сего або того Русина, котрий найбільше напрацював ся для руского шкільництва і на нїм розуміє ся і т. п. Криком і зойком не зарадить нїхто мужицкій бїдї; тілько ревною працею і просьвітою дібє ся нарід лїпшої долї! Нехай „Бук. вѣдомости“ звернуть свої докори на властиву адресу!

Маскаради на улицях входять в Чернівцях в моду. Перед кількома днями арештовано молодого чоловіка, котрий перебрав ся в стрій жіночий. Небавом опісля арештовано на ринку — офіцира, котрий під руку провадив молоду дівчину. На інспекциї поліциї показало ся, що той „офіцир“ то служниця одного офіцира, котра перебрала ся в мужеску одіж свого пана і вибралась з шаблею при боцї на проход. Любительку мужеского строю покарають судово.

Стягане одноґульденових банкнотів. До кінця марта с. р. стягнено 52562 зр. одноґульденівок, і знищено їх, так що осталось в обігу еще 5,321.159 зр. по 1 зр.

Електрика в Коломиї. Маґістрат міста Коломиї займає ся тепер справою електричного осьвітленя улиць. Кошти устроєня електричного заведеня обчислено на 80.000 зр. Тепер має рішити ся питане, чи віддати устроєне чужому підприємству, чи затягнути позичку і завести електричне осьвітлене у власнім заряді.

Померли: в Петербурзї бувший міністер скарбу Вишнеградский, великий богач, котрий на всїляких підприємствах зелїзничих зробив великий маєток. — У Відни кн. Вільгельм Найперґ, ґенерал австрийскої кінноти і бувший командант львівского корпуса. — В Празї професор фізіольоґії на університетї Володимир Томса. Перше був професором в Харкові.

Видає і відповідає за редакцию Осип Маковей.

З печатнї Г. Чоппа.